hem aan, de basis van het te ondernemen werk te verbreden en Posthumus betrok daar toen een katholieke en een gereformeerde hoogleraar bij, resp. prof. mr. B. H. D. Hermesdorf (Katholieke Universiteit Nijmegen) en prof. dr. Z. W. Sneller (in die tijd verbonden aan de Nederlandse Economische Hogeschool te Rotterdam, spoedig na de bevrijding aan de Vrije Universiteit te Amsterdam). Met hen beiden voerde Posthumus enkele clandestiene besprekingen. Zonder hun medeweten vroeg hij bovendien aan zijn Amsterdamse, eveneens door de bezetter ontslagen collega dr. J. M. Romein, een opzet te ontwerpen voor de eerder bedoelde 'wetenschappelijke publikatie'. Ook Romein dacht aan een werk van drie delen. Deel 1, *Kroniek*, zou 'bestaan uit een beredeneerd verslag der feitelijkheden, gevolgd door een chronologische lijst der gebeurtenissen', deel 2, *Aspecten*, 'een aantal onderwerpen systematisch moeten behandelen', deel 3, *Geschiedenis*, de 'synthese' bevatten, 'die geschreven kan worden op grond van de delen 1 en 2 en van andere, inmiddels eventueel verschenen publikaties, documentenverzamelingen, verhoren, enz.'

In de hongerwinter bestendigde Posthumus zijn contact met van Poelje en van der Haagen en het gevolg was dat enkele dagen na de bevrijding van West-Nederland, nl. op 8 mei '45, door van Poelje, weer secretaris-generaal van het departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, een besluit werd ondertekend waarbij een 'Rijksbureau voor documentatie van de geschiedenis van Nederland in oorlogstijd' werd ingesteld hetwelk tot taak had, die documentatie bijeen te brengen en te ordenen en aan de hand daarvan 'publikaties te doen verschijnen.' Het besluit werd gepubliceerd op gezag van het College van Vertrouwensmannen en, mèt alle andere door het college genomen of goedgekeurde besluiten, om formele redenen vrijwel onmiddellijk door het Militair Gezag geannuleerd. Dat verhinderde het Rijksbureau (het ging zich spoedig 'Rijksinstituut' noemen, omdat de term 'Rijksbureau' te veel deed denken aan de Rijksbureaus voor handel en nijverheid) niet om zijn werk aan te vatten – dat gebeurde van 15 september '45 af onder mijn dagelijkse leiding. Posthumus, voorzitter van het zich toen 'Directorium' noemend bestuur, had mij dat gevraagd en ik wilde niets liever dan juist *deze* functie uitoefenen.

In samenwerking met van der Haagen ontwierp Posthumus een wet die het Rijksinstituut een nieuwe formele basis zou geven en bovendien een commissie in het leven zou roepen met enquêtebevoegdheden, gelijk aan die welke de Tweede Kamer bezat. Dat wetsontwerp, goedgekeurd door het kabinet-Beel, werd door koningin Wilhelmina veel te omslachtig geacht – het kabinet besloot toen een eenvoudiger regeling te treffen